

Kaupungin ympäristöpolitiikan tarkistaminen

Ympäristöpolitiikan työryhmän ehdotus 31.12.2010

Päivitetty versio lautakuntien lausuntojen pohjalta 4.6.2012

Sisältö

1. Johdanto	3
Työryhmän tehtävä ja kokoonpano	3
Työryhmän toimintatapa	3
2. Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka – työryhmän ehdotus	4
Ilmastonsuojelu	4
Ilmansuojelu	5
Meluntorjunta	5
Vesiensuojelu	6
Luonnon ja maaperänsuojelu	6
Hankinnat, jätteet ja materiaalitehokkuus	7
Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus	7
Ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet	8
3. Työryhmän jäsenten allekirjoitukset	9

Liite: Ympäristöpolitiikan tarkistamisen taustamuistio ja vaikutusten arviointi

1. Johdanto

Työryhmän tehtävä ja kokoonpano

Kaupunginjohtaja asetti helmikuussa 2010 työryhmän valmistelemaan kaupungin ympäristöpolitiikan tarkistamista kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi. Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri ja jäseniksi nimettiin ympäristöjohtaja Pekka Kansanen sekä ympäristötutkimuspäällikkö Päivi Kippo-Edlund ympäristökeskuksesta, rahoitusjohtaja Tapio Korhonen talous- ja suunnittelukeskuksesta, virastopäällikkö Tuomas Rajajärvi sekä liikennesuunnittelupäällikkö Olli-Pekka Poutanen kaupunkisuunnitteluvirastosta, tulosryhmän johtaja Olavi Tikka rakennusvirastosta, virastopäällikkö Lauri Jääskeläinen rakennusvalvontavirastosta, virastopäällikkö Mikael Nordqvist kiinteistövirastosta, sosiaalijohtaja Paavo Voutilainen sosiaalivirastosta, toimitusjohtaja Matti Toivola terveyskeskuksesta, opetustoimen johtaja Rauno Jarnila opetusvirastosta, hankintajohtaja Jorma Lamminmäki hankintakeskuksesta, toimitusjohtaja Seppo Ruohonen Helsingin Energiasta sekä toimitusjohtaja Matti Lahdenranta HKL:stä. Työryhmän sihteeriksi nimettiin ympäristökeskuksesta johtava ympäristösuunnittelija Markus Lukin ja ympäristötarkastaja Jari Viinanen.

Työryhmän toimintatapa

Työryhmä kokoontui vuoden aikana viisi kertaa. Kevätkauden kahdessa kokouksessa ryhmä käsitteli ympäristöpolitiikkaan liittyvää tausta-aineistoa, kaupungin aiempia päätöksiä sekä ympäristöpolitiikan tarkistamisen työsuunnitelmaa. Toukokuussa ympäristökeskus järjesti ympäristöpolitiikka-päivän, jonka aikana työstettiin ensimmäistä versiota uudeksi ympäristöpolitiikaksi n. 40 kaupungin asiantuntijan voimin.

Syksyn ensimmäisessä kokouksessaan työryhmä työsti ympäristökeskuksen esityksen pohjalta luonnoksen ympäristöpolitiikaksi. Luonnos lähetettiin syyskuussa lausunnolle kaikkiin virastoihin ja laitoksiin sekä keskeisille sidosryhmille. Ympäristöpolitiikka-luonnos oli myös nähtävänä internetissä ja siihen kerättiin kommentteja myös asiantuntijoiden välityksellä. Valmistelun tueksi ympäristökeskuksessa laadittiin myös yhteenveto eurooppalaisten kaupunkien ympäristöpoliittisista linjauksista, joka jaettiin työryhmälle tiedoksi.

Työryhmä hioi ympäristöpolitiikkaan ja sen tueksi laadittua taustamuistiota kahdessa viimeisessä kokouksessaan. Työryhmä hyväksyi ehdotuksen kaupungin ympäristöpolitiikaksi sekä taustamuistion kokouksessaan 15.12.2010. Lisäksi työryhmän työskentelyn aikana nousi esiin tarve arvioida ympäristöpolitiikan taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia. Vaikutusten arviointi saatiin valmiiksi vuoden 2011 tammikuussa.

Tässä esitetyn ehdotuksen Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikaksi liitteenä ovat taustamuistio osa-alueittain ja vaikutusten arviointi osa-alueittain.

2. Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka – työryhmän ehdotus

Ympäristöpolitiikan tavoitteiden aikatahtain on jaettu pitkään aikaväliin ja keskipitkään aikaväliin. Pitkän aikavälin tavoitteet tähtäävät pääsääntöisesti noin vuoteen 2050 ja keskipitkän aikavälin tavoitteet noin vuoteen 2020.

Ympäristöpolitiikka täsmentää kaupungin strategiaohjelman 2009–2012 ympäristöasioita koskevia tavoitteita ja asettaa tavoitteita niillä ympäristönsuojelun alueilla, joita strategiaohjelma ei kata. Strategiaohjelmassa on määritelty kaupungin linjauksia ilmastonsuojelussa, liikenteen ja energiankäytön asioissa, luonnonsuojelussa, Itämeren suojelussa sekä hankintojen ympäristöasioissa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 8.12.2010 lähtökohdaksi, että kaupungin tavoitteena on valtuuston 30.1.2008 hyväksymien energiapoliittisten linjausten mukaisesti nostaa Helsingin Energian sähkön ja lämmön tuotannossa ja hankinnassa uusiutuvien energialähteiden osuus vuoteen 2020 mennessä vähintään 20 %:iin ja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sähkön ja lämmön tuotannossa 20 % vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi valtuusto päätti, että Helsingin Energian sähkön ja lämmön tuotantoa ja hankintaa kehitetään taloussuunnitelmakaudella lähtökohdana Helsingin Energian kehitysohjelma kohti hiilineutraalia tulevaisuutta. Samalla valtuusto kehotti kaupunginhallitusta tuomaan kehitysohjelman jatkon päivittämistä koskevan esityksen valtuuston päätettäväksi vuonna 2011. Vuoteen 2020 ulottuvan kehitysohjelman ensimmäisten vuosien toimenpidesuunnitelma toteuttaa kaupunginvaltuuston asettamat energiapoliittiset tavoitteet ja luo Helsingin Energian osalta tien kohti hiilineutraalia tulevaisuutta.

Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikan tavoitteet ovat seuraavat:

Ilmastonsuojelu

Pitkä aikaväli

- Helsinki tavoittelee hiilineutraalia tulevaisuutta vuoteen 2050 mennessä. Tavoitteen toteutumista seurataan säännöllisellä raportoinnilla määräväleihin, jolloin toimenpideohjelmaan voidaan tehdä tarvittavat muutokset.
- Helsinki on eturivin toimija energiatehokkuudessa, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti

Keskipitkä aikaväli

- Kasvihuonekaasupäästöt (kutusperäiset) ovat alentuneet vähintään 20 % vuoteen 2020 mennessä energiatehokkuuden parantamisen ja elinkaareltaan vähäpäästöiseen energiantuotantoon siirtymisen myötä (vertailuvuosi 1990). Selvitetään edellytykset päästötavoitteen nostamiseksi 30 %:iin.
- Uusiutuvan energian osuus on vähintään 20 % vuonna 2020
- Energiatehokkuus on parantunut vähintään 20 % vuoteen 2020 (mittarina asukaskohtainen energiankulutus, vertailuvuosi 2005)
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen integroidaan kaikkien hallintokuntien toimintaan riskien minimoimiseksi. Ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja keinoista siihen varautumiseksi viestitään kuntalaisille ja yrityksille.

Ilmansuojelu

Pitkä aikaväli

- Liikenteen pakokaasut eivät heikennä ilmanlaatua (tieliikenne on lähes päästötöntä)
- Hengitettävien hiukkasten (PM₁₀) vuorokausiraja-arvotason ylittävien vuorokausien lukumäärä on vähintään puolittunut nykyisestä sallitusta tasosta (35 kpl/v) ollen alle 18 kpl/v. Selkeästi kaukokulkeuman vuoksi aiheutuneita ylityksiä ei oteta huomioon.
- Uusiutuvan energian kuljetus ja käyttö eivät heikennä ilmanlaatua (biopolttoaineet, biomassa ja pienpoltto)

Keskipitkä aikaväli

- Ilmanlaadun raja-arvoja ei ole ylitetty vuoden 2015 jälkeen. Ilman epäpuhtauksien pitoisuudet (ml. pienhiukkasten) ovat tämän jälkeen edelleen alentuneet
- Ilmanlaadun tavoitearvoja sekä kansallisia ohjearvoja ei ylitetä

Meluntorjunta

Pitkä aikaväli

- Ympäristömelun ohjearvoja ei ylitetä. Ihmiset eivät altistu pitkäaikaiselle, erityisesti liikenteen aiheuttamalle voimakkaalle melulle, jolla on haitallinen vaikutus terveyteen.

Keskipitkä aikaväli

- Melulle altistuminen on vähentynyt siten, että vuoteen 2020 mennessä päiväajan keskiäänitason yli 55 dB melualueilla asuvien määrä on vähintään 20 % pienempi kuin vuonna 2003 (vanhat asuinalueet; ei uusia melulle altistuvia asukkaita).
- Erityisesti voimakkaalle melulle altistuminen on vähentynyt siten, että vuonna 2020 ei ole yli 70 dB päiväajan ja yli 65 dB yöajan keskiäänitasolle altistuvia asukkaita (vanhat asuinalueet).
- Herkimpien väestöryhmien toimipisteiden mm. päiväkotien, leikkipuistojen, koulujen ja vanhainkotien leikki- ja oleskelualueilla alitetaan päiväajan keskiäänitaso 60 dB (vanhat toimipisteet).

Vesiensuojelu

Pitkä aikaväli

- Helsingin oma ravinnekuormitus vesistöihin on vähentynyt entisestään ja ravinteiden hyötykäyttö tehostunut
- Sekaviemäriverkoston ylivuotojen määrä on puolittunut nykytasosta
- Öljyntorjunta estää öljyn pääsyn asutuille rannoille useimmissa olosuhteissa

Keskipitkä aikaväli, Itämeren suojele

- Helsingin edustan meriympäristö on hyvässä tilassa EU:n meristrategiadirektiivin mukaisesti vuoteen 2020 mennessä
- Helsingin edustan rannikkovesimuodostumien hyvä tila saavutetaan vesienhoitosuunnitelman mukaisilla lisätoimenpiteillä 2027 mennessä
- Helsingin oman öljyntorjunnan vaikuttavuus asutuille rannoille pääsevän öljyn määrään ja laajuuteen on merkittävä useimmissa luonnon olosuhteissa. Helsingin Itämeren saaristoon antama öljyntorjunta-apu on huomattavan tehokasta

Keskipitkä aikaväli, Helsingin pintavesien suojele

- Helsingin keskeisiin virkistysaariin on rakennettu keskitetty vesihuolto
- Sekaviemäriverkoston ylivuotojen määrä on vähentynyt 20 % nykytasosta
- Kalojen nousuesteet on poistettu 2020 mennessä
- Öljyntorjunta estää vahingon leviämistä ja öljyn kerääminen veden pinnalta sekä rantojen suojele on tehokasta. Rantojen puhdistustoimintaan on riittävästi kaupungin omia koulutettuja joukkoja.

Luonnon ja maaperänsuojelu

Pitkä aikaväli, luonto

- Helsingin monimuotoinen kaupunkiluonto on säilynyt erityispiirteineen osana eheytyntä kaupunkirakennetta

Keskipitkä aikaväli, luonto

- Turvataan kattavan viherverkoston ekologinen toimivuus osana seudullista kokonaisuutta
- Säilytetään vakiintuneet luontotyypit ja eliölajit hoitamalla ja ennallistamalla niitä tarvittaessa
- Säilytetään metsien ja soiden luonnolliset rakennepiirteet
- Turvataan kulttuuriympäristöjen luonnon monimuotoisuus kunnostamalla ja hoitamalla niitä pitkäjänteisesti.
- Kompensoidaan viheralueiksi kaavoitetuille alueille rakentaminen kaavoituksen ja viheraluesuunnittelun yhteydessä esimerkiksi parantamalla viheralueiden toiminnallisuutta ja ekologista laatua, ennallistamalla luontokohteita tai luomalla uusia lähiviherympäristöjä

Pitkä aikaväli, maaperä

- Kaupungin alueella oleva pilaantunut maaperä on kunnostettu viimeistään rakentamisen yhteydessä siten, ettei siitä jatkossakaan ole haittaa terveydelle tai ympäristölle

Keskipitkä aikaväli, maaperä

- Kunnostetaan kaupungin alueella olevat vanhat kaatopaikat
- Turvataan maaperän luontaiset ominaisuudet ja toiminnot (biologiset, kemialliset ja fysikaaliset) viheralueilla
- Merkittävien geologisten kohteiden säilyminen on turvattu

Hankinnat, jätteet ja materiaalitehokkuus

Pitkä aikaväli

- Kaupungin toimintojen materiaali- ja ekotehokkuus on selvästi parantunut ja ne otetaan huomioon kaikissa investoinneissa, hankinnoissa ja merkittävässä hankkeissa

Keskipitkä aikaväli, HANKINNAT

- 50 % kaupungin hankintaprosesseista sisältää ympäristökriteerejä vuoteen 2015 mennessä
- 100 % kaupungin hankintaprosesseista sisältää ympäristökriteerejä 2020 mennessä
 - Ympäristökriteerit voivat olla joko ehdottomia vaatimuksia tai vertailuperusteita
- Kaikki hallintokunnat ja tytäryhteisöt koulutetaan kestävien hankintojen tekemiseen

Keskipitkä aikaväli, JÄTTEET

- Kaupunkiorganisaation tuottaman yhdyskuntajätteen määrä vakiintuu vuoden 2013 tasolle ja jätemäärä /työntekijä on laskenut 10 % vuoteen 2020 mennessä
- Kaupunkiorganisaation tuottaman yhdyskuntajätteen materiaalihyötykäyttöaste on noussut 10 prosenttiyksiköllä vuoteen 2020 mennessä
- Kaupungin alueella syntyvän yhdyskuntajätteen määrä vakiintuu vuoden 2013 tasolle ja jätemäärä /asukas on laskenut 10 % vuoteen 2020 mennessä
- Rakentamiseen tarvittavien maamassojen, ylijäämämaiden ja pilaantuneiden maiden logistiikka on järjestetty taloudellisesti ja ekotehokkaasti

Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus

Pitkä aikaväli

- Helsingin kaupungin henkilöstön ja asukkaiden ympäristötietoisuus on Euroopan pääkaupunkien kolmen parhaan joukossa
- Kaupunkilaiset ja kaupungin työntekijät ovat sitoutuneita ympäristöpolitiikan tavoitteisiin

Keskipitkä aikaväli

- Helsinki on ympäristökasvatuksen edelläkävijä
- Jokaisella työyhteisöllä on koulutettu ekotukihenkilö
- Helsinkiläisten kestäväää elämäntapaa tukeva palvelutarjonta tekee ympäristövalinnoista helppoja
- Kaupungin työntekijät ovat tietoisia ympäristövastuullisista toimintatavoista ja ottavat ne huomioon työssään
- Päättäjien hyvä ympäristötietoisuus mahdollistaa ympäristövastuullisten päätösten tekemisen

Ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet

Keskipitkä aikaväli, ympäristöjohtaminen

- Liikelaitoksilla on käytössä todennettu ympäristöjärjestelmä
- Virastot ja tytäryhteisöt sisällyttävät ympäristöjohtamisen toimintaansa noudattaen kevennettyjen ympäristöjärjestelmien periaatteita
- Ympäristöjohtaminen otetaan osaksi virastojen ja liikelaitosten tulospalkkiojärjestelmää ja muita palkitsemisen muotoja

Keskipitkä aikaväli, kumppanuudet

- Kaupunki hakee aktiivisesti kumppanuuksia ja verkostoituu yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa ympäristöpolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi tukien samalla kaupungin elinkeinostrategian toteutumista
- Ekokompassi-järjestelmä on tunnettu väline pk-yritysten ympäristöhallinnan parantamiseksi ja se on kaikkien pääkaupunkiseudun pk-yritysten saatavilla
- Itämerihaasteen on vastaanottanut 300 toimijaa, joita kaupunki tukee laadukkaiden ja Itämeren suojelua tehostavien toimenpideohjelmien toteuttamiseksi
- Kaikille kaupungissa järjestettävillä suurtaapahtumilla laaditaan ympäristöohjelma – tai suunnitelma

SEURANTA

Ympäristöpolitiikan toteutumista tullaan seuraamaan osana kaupungin vuosittaista ympäristöraportointia.

3. Työryhmän jäsenten allekirjoitukset

Pekka Sauri, pj.

Lauri Jääskeläinen

Pekka Kansanen

Jorma Lamminmäki

Päivi Kippo-Edlund

Paavo Voutilainen

Tapio Korhonen

Matti Toivola

Tuomas Rajajärvi

Olavi Tikka

Olli-Pekka Poutanen

Rauno Jarnila

Seppo Ruohonen

Matti Lahdenranta

Mikael Nordqvist